

Sygn. akt VII U 1477/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Zabrocka

Protokolant: st. sekr. sąd. Alina Bastuba

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2014 r. w Gdańsku

sprawy J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 22 kwietnia 2013 r. nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Oddział w G. i przyznaje ubezpieczonemu J. Z. prawo do emerytury od dnia 19 marca 2013 r. ,
2. orzeka , że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

/ na oryginale właściwy podpis/

Sygn. akt VII U 1477/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. Z. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), dalej: ustawa. Organ rentowy podał, iż nie uwzględnił ubezpieczonemu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach od dnia 02 sierpnia 1970 r. do dnia 14 lutego 1973 r. oraz od dnia 01 stycznia 1974 r. do dnia 15 kwietnia 1977 r. w Zakładzie (...) w P. na stanowisku betoniarza (jako że na świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 10 lutego 2012 r. charakter wykonywanej pracy nie został określony ściśle według wykazu, działu i pozycji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8 poz. 43), dalej: rozporządzenie), od dnia 20 kwietnia 1977 r. do dnia 15 listopada 1980 r. w (...) Spółdzielni Pracy (...) w G. na stanowisku betoniarza (wobec braku przedłożenia świadectwa wykonywania pracy w

warunkach szczególnych) oraz od dnia 01 września 1985 r. do dnia 11 marca 1991 r. w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. na stanowisku murarza betoniara (ponieważ na świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 08 kwietnia 2013 r. charakter wykonywanej pracy nie został określony ściśle według wykazu, działu i pozycji rozporządzenia i brak jest powołania na odpowiednie zarządzenie resortowe) (tom III k. 28 akt rentowych).

Odwołanie z dnia 09 maja 2013 r. od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony J. Z., wskazując, iż przedstawił kompletną dokumentację, w tym świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, dot. jego pracy jako betoniara w spornych okresach (k. 2-3 akt sprawy).

W odpowiedzi z dnia 19 czerwca 2013 r. na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w spornej decyzji (k. 5-6 akt sprawy).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. Z., urodzony dnia (...), rzemieślnik -betoniarz po szkole podstawowej, w dniu 05 marca 2013 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu 19 marca 2013 r. Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonego o emeryturę – tom III k. 1-3 akt rentowych

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. staż sumaryczny 29 lat i 27 dni – w tym 28 lat i 22 dni okresów składkowych oraz 1 rok i 5 dni okresów nieskładkowych – jednakże nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Na skutek przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego uznać należało jednak, iż ubezpieczony łącznie udowodnił przeszło 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

dowód: karta przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego – tom III k. 20 akt rentowych

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 22 kwietnia 2013 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach oraz nie rozwiązania stosunku pracy.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 22 kwietnia 2013 r. – tom III k. 28 akt rentowych

W okresie od dnia 27 lipca 1968 r. r. do dnia 15 kwietnia 1977 r. ubezpieczony J. Z. był zatrudniony w Zakładzie (...) w P. początkowo na stanowisku ucznia w zawodzie betoniara , a następnie betoniara.

Zakład pracy należał do małżonków A. i F. M.. Prowadził go najpierw F. M., zaś po jego śmierci przejęła go żona A. M. (obecnie nieżyjąca również). Po niej zakład przejął syn – J. M..

W okresie od dnia 27 lipca 1968 r. do dnia 18 marca 1969 r. wnioskodawca uczył się zawodu od właściciela zakładu (...) wykonując pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy po ok. 6 godzin dziennie.

Od ukończenia 16 roku życia tj. od 19 marca 1969 r. skarżący wykonywał prace betoniarskie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zazwyczaj w godzinach 7:00-15:00 (choć zdarzało się także do 12 godzin dziennie).

Najczęściej zajmował się produkcją płyt betonowych , kłoców, tablic , pustaków zalewał stropy, schody . Praca odbywała się grupie 3-4 osób na różnych budowach bądź na terenie zakładu . Sporadycznie zajmował się również budową pomników.

W spornym okresie ubezpieczony uzyskał świadectwo czeladnicze w rzemiośle betoniarskim w dniu 03 grudnia 1971 r. na podstawie kilkutygodniowego popołudniowego kursu.

W okresie od dnia 15 lutego 1973 r. do dnia 14 grudnia 1973 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Od dnia 20 kwietnia 1977 r. do dnia 15 listopada 1980 r. ubezpieczony J. Z. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Spółdzielni Pracy (...) w G. na stanowisku betoniarza. W powyższym okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał w warunkach szczególnych prace betoniarskie.

Zakład pracy zajmował się produkcją płyt drogowych, belek stropowych, wykonywaniem koryt nad garaże, płyt chodnikowych, jumb (płyt z dziurami). Zakład prowadził produkcję w R. i Ż. – przy czym wnioskodawca swoją pracę wykonywał w Ż..

Wnioskodawca jako betoniarz przygotowywał poszczególne w/w wyroby betoniarskie – przygotowując beton i zalewając nim konkretne formy.

Praca odbywała się w pełnym wymiarze czasu pracy – po 8 godzin dziennie.

W okresie od dnia 01 września 1985 r. do dnia 11 marca 1991 r. ubezpieczony J. Z. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. na stanowisku murarza betoniarza. W powyższym okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał w warunkach szczególnych prace betoniarskie.

Spółdzielnia zajmowała się budownictwem mieszkaniowym na terenie G.. Produkowane były betonowe szkielety, po czym konstrukcja była obudowywana itonem tj. pustakami. Wznoszono jednorodzinne zabudowy szeregowe liczące od 4 do 7 segmentów, jak również wielopiętrowe budynki rotacyjne dla pracowników („klocki”, budynki ze skośnymi dachami).

W zakładzie pracy działał węzeł betoniarski – jednak wnioskodawca nie był zatrudniony przy nim.

Ubezpieczony zajmował się składaniem szalunków, wykonywał zbrojenia, a potem całość zalewał betonem. Pracował w załodze, która stawiała szkielety budynków. Wykonywał szalowanie, zbrojenie, zalewał ścianki, schody i posadzki, jak również kanały grzewcze. Kiedy szkielet był zalany – wchodziła grupa murarzy i wykonywała ściany nośne (osłonówki) i następnie ściany działowe z itonu i z cegły. Każdorazowo najpierw betoniarze wykonywali szkielet budynku, po czym do pracy przystępowali w tym miejscu murarze, a betoniarze zaczęli wznosić kolejny szkielet.

Skarżący prace betoniarskie wykonywał w tym zakładzie do dnia 31 stycznia 1989 r. W tym okresie jedynie sporadycznie np. w sytuacji niedyspozycji osoby stale wykonującej prace murarskie lub innych wyjątkowych przypadkach wspomagał w pracach murarzy.

Od dnia 01 lutego 1989 r. do końca zatrudnienia nastąpiła zmiana zakresu obowiązków ubezpieczonego, który od tej daty zajmował się co do zasady pracami murarskimi. Murował ściany których szkielety zostały wcześniej przygotowane przez betoniarzy (w tym również samego ubezpieczonego), wykonywał dziury w stropach, przygotowywał tynki oraz posadzki. W tym okresie wnioskodawca również zajmował się przez część czasu pracami betoniarskimi – jednak przede wszystkim wykonywał prace murarskie, wypełniając ściany i inne elementy konstrukcyjne.

dowód: świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 10 lutego 2012 r. – tom III k. 7 akt rentowych, kopie akt osobowych – tom III k. 14 akt rentowych, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 15 września 2011 r. – tom III k. 15 akt rentowych, świadectwo pracy (korekta) z dnia 08 kwietnia 2013 r. – tom III k. 24-25 akt rentowych, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych (korekta) z dnia 08 kwietnia 2013 r. – tom III k. 26 akt rentowych, zaświadczenie z dnia 16 marca 1982 r. – tom I k. 6 akt rentowych, świadectwo pracy z dnia 14 listopada 1980 r. – tom I k. 10 akt rentowych, świadectwo pracy z dnia 11 marca 1991 r. – tom I k. 13 akt rentowych, akta osobowe ubezpieczonego – koperty na k. 20 i 38 akt sprawy, legitymacja ubezpieczeniowa – koperta tom III k. 17 akt rentowych, świadectwo czeladnicze ubezpieczonego w

rzemiośle betoniarskim w dniu 03 grudnia 1971 r. – okazane na rozprawie – k. 32 akt sprawy, zeznania ubezpieczonego – protokół skrócony k. 31-32 i 58-61 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 34 i 62 akt sprawy, zeznania świadków T. K. i J. W. – protokół skrócony k. 58-61 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 62 akt sprawy, zaświadczenie z ZUS oraz legitymacja czeladnicza świadka T. K. – okazane na rozprawie – k. 59 akt sprawy, świadectwo pracy świadka J. W. – okazane na rozprawie – k. 59 akt sprawy, książeczka wojskowa ubezpieczonego – okazana na rozprawie – k. 61 akt sprawy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych pozwanego organu w zakresie zarówno ubezpieczonego, oraz aktach osobowych ubezpieczonego ze spornego okresu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków T. K. i J. W., bowiem jako osoby obce, nie zainteresowane wynikiem postępowania, a jednocześnie zatrudnione w spornych okresach w tych samych zakładach pracy, w ocenie Sądu zasługują na walor wiarygodności, tym bardziej, że ich zeznania razem z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym wyjaśnieniami wnioskodawcy, tworzą zwartą i logiczną całość.

Wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. M. – syna pracodawców ubezpieczonego A. i F. M. (k. 31 akt sprawy) – nie podlegał badaniu Sądu w związku z faktem jego cofnięcia przez ubezpieczonego (k. 39 akt sprawy).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącego J. Z. jest zasadne i z tego tytułu zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,

3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podkreślenia wymaga, iż art. 184 ust 2 powyższej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. nr 637) z dniem 01 stycznia 2013r., co skutkuje tym iż od 01 stycznia 2013 r. celem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie ma konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale V (W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) pod pozycją 4 wskazano prace zbrojarskie i betoniarskie.

Wskazać również należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony w dniu 19 marca 2013 r. osiągnął 60 rok życia. Wnioskodawca na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego; nie pozostaje również w stosunku pracy – co biorąc pod uwagę brzmienie art. 184 ust. 2 ustawy od dnia 01 stycznia 2013 r. pozostaje okolicznością w sprawie bez znaczenia.

Przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy za pracę w szczególnych warunkach – prace betoniarzy – uznać można było sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 19 marca 1969 r. do dnia 14 lutego 1973 r. oraz od dnia 01 stycznia 1974 r. do dnia 15 kwietnia 1977 r. w Zakładzie (...) w P. na stanowisku betoniarza, od dnia 20 kwietnia 1977 r. do dnia 15 listopada 1980 r. w (...) Spółdzielni Pracy (...) w G. na stanowisku betoniarza oraz od dnia 01 września 1985 r. do dnia 11 marca 1991 r. w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. na stanowisku murarza betoniarza.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez ubezpieczonego prac betoniarskich w spornym okresie znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym (świadectwa pracy, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, zaświadczenia, akta osobowe). Niewątpliwie faktyczny rodzaj pracy ubezpieczonego został potwierdzony zeznaniami świadków – współpracowników ubezpieczonego ze spornych okresów zatrudnienia – którzy zgodnie wskazali, iż wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał w warunkach szczególnych właśnie prace betoniarza – z zastrzeżeniem okresu opisanego poniżej (1989-1991).

Należy wskazać, iż świadkowie ci stanowili wiarygodne osobowe źródła dowodowe dla Sądu, ponieważ pracowali w tym samym zakładzie pracy w okresie co do zasady pokrywającym się z zatrudnieniem tam ubezpieczonego: świadek T. K. (betoniarz w Zakładzie (...) w P. w latach 1966-1969) oraz świadek J. W. (murarz w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w G. w latach 1985-1991). Obydwoje świadkowie w sposób zbieżny i dla Sądu wiarygodny opisywali rodzaj i

dokładne zadania, jakie wnioskodawca wykonywał w poszczególnych spornych okresach – nadto w ocenie Sądu mieli oni obiektywną możliwość posiadania wiedzy na temat rodzaju i charakteru pracy ubezpieczonego, mając z nim bardzo częstą styczność.

W sposób całkowicie analogiczny w/w osoby opisywały stanowisko pracy ubezpieczonego jako betoniarza (świadek W. także prace murarza w trzecim okresie), jak również wykonywane przez niego prace.

I tak, w ocenie Sądu, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż od momentu ukończenia wieku 16 lat (tj. dnia 19 marca 1969 r.) skarżący wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace betoniarskie. Brak jest podstaw do podważenia w tym zakresie zeznań ubezpieczonego, który szczerze podał, że w początkowym okresie pracy w zakładzie (...) jako 15 latek pracował jedynie po 6 godzin dziennie ucząc się zawodu od właściciela. Później jednak świadczył pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, a nawet dłużej, pracując jak była taka potrzeba i 12 godzin. Podkreślenia przy tym wymaga to, że ubezpieczony ucząc się zawodu nie uczęszczał do żadnej szkoły. W czasie tego zatrudnienia ubezpieczony przewóz 10 miesięcy odbywał także zasadniczą służbę wojskową, do której to kwestii Sąd odniesie się w dalszej części uzasadnienia. Ogółem z okresu powyższego zatrudnienia, z wyłączeniem służby wojskowej zaliczeniu podlega okres 7 lat 2 miesięcy i 28 dni.

Niewątpliwie także w drugim spornym okresie od dnia 20 kwietnia 1977 r. do dnia 15 listopada 1980 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace betoniarskie, co wynika zarówno z dokumentacji osobowej ubezpieczonego, jak i jego zeznań. Z tego tytułu zaliczeniu podlega więc dalszy okres 3 lat 6 miesięcy i 26 dni.

Również w trzecim spornym okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace betoniarskie z tym, że od dnia 01 września 1985 r. do dnia 31 stycznia 1989 r. Nie stanowi przeszkody takiej kwalifikacji to, że sporadycznie np. w sytuacji niedyspozycji osoby stale wykonującej prace murarskie lub innych wyjątkowych przypadkach wspomagał w pracach murarzy.

Brak natomiast podstaw, aby do stażu pracy w warunkach szczególnych zaliczyć J. Z. także dalszy okres pracy w (...) tj. od dnia 01 lutego 1989 r. do dnia 11 marca 1991 r. Zarówno bowiem sam ubezpieczony, jak i świadek z w/w okresu wspólnej pracy (J. W.) nie potrafili jednoznacznie rozgraniczyć okresu, kiedy skarżący wykonywał stale prace betoniarskie i tylko w wyjątkowych i bardzo sporadycznych wypadkach wspomagał w murarzy w ich pracy, od okresu, kiedy de facto zajmował się co do zasady pracami murarskimi, wykonując sporadycznie prace betoniarskie.

W tej sytuacji Sąd oparł się na dokumentacji pracowniczej (aktach osobowych – koperta na k. 20 akt sprawy), z której wynika angażem z dnia 07 lutego 1989 r. powierzono ubezpieczonemu od dnia 01 lutego 1989 r. obowiązki murarza.

Tym samym wątpliwości Sądu nie budzi fakt, iż prace betoniarskie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wnioskodawca wykonywał jedynie do dnia 31 stycznia 1989 r. i okres ten wynoszący 3 lata i 5 miesięcy należy zaliczyć do jego stażu pracy w warunkach szczególnych. Skoro bowiem – niewątpliwie rzetelnie i prawidłowo prowadzona przez pracodawcę dokumentacja osobowa skarżącego jako pracownika – jednoznacznie wskazuje, iż od dnia 01 lutego 1989 r. pracodawca powierzył mu obowiązki murarza, to należało przyjąć (przy niejednoznacznych zeznaniach wnioskodawcy i świadka), iż dopiero od tej właśnie daty wykonywał on prace murarskie; do tej zaś daty – zgodnie z dokumentami i zeznaniami świadków – prace betoniarskie.

Zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych nie podlegał również fragment pierwszego spornego okresu – tj. od dnia 27 lipca 1968 r. do dnia 18 marca 1969 r. (dnia poprzedzającego ukończenie przez J. Z. wieku 16 lat), skoro w okresie tym co do zasady ubezpieczony świadczył prace w niepełnym wymiarze czasu pracy -6 godzin dziennie.

Nie uwzględnienie powyższych okresów do stażu pracy skarżącego w warunkach szczególnych pozostaje jednak bez znaczenia dla rozstrzygnięcia Sądu.

Uznane przez Sąd Okręgowy okresy zatrudnienia ubezpieczonego przy pracach betoniarskich wynoszą 14 lat 2 miesiące i 24 dni.

Okres ten należy jednak powiększyć o dalsze 10 miesięcy , w których ubezpieczony od dnia 15 lutego 1973 r. do dnia 14 grudnia 1973 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową (co wynika z treści jego książeczki wojskowej – okazanej na rozprawie – k. 61 akt sprawy). Po jej odbyciu ubezpieczony kontynuował u pracodawcy w Zakładzie (...) w P. wykonywanie w szczególnych warunkach pracy betoniarza, analogicznej z pracą wykonywaną przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej.

Zagadnienie kwalifikacji powyższego spornego okresu w ocenie Sądu Okręgowego wymaga szerszego omówienia. Pomimo bowiem faktu, iż zaliczenia powyższego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawca się nie domagał – winien on w ocenie Sądu również zostać zaliczony.

W uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego, podjętej w sprawie o sygn. akt II UZP 6/13 w dniu 16 października 2013 r. Sąd ten stwierdził, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W uzasadnieniu powyższej uchwały wskazano, iż na gruncie przepisów ubezpieczeniowych okres zasadniczej służby wojskowej nie jest obecnie, ale nie był też na podstawie przeszłych regulacji, okresem zatrudnienia, zaś jego uwzględnianie w stażu ubezpieczeniowym (jako okresu zaliczanego, albo równorzędnego), było możliwe tylko na podstawie odrębnego przepisu. Szczegółowe zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały uregulowane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, które w § 5 ust. 1, wskazało, że pracownikowi, który podjął zatrudnienie po odbyciu służby, zaliczało się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 1 września 1979 r. przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 1979 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz członków ich rodzin (Dz. U. Nr 21, poz. 125). Uwzględniając utrwalony w judykaturze pogląd, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego (por. wyrok z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12, w którym przyjęto, że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby), trzeba stwierdzić, że w okresie od 1971 do 1973 r. szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w jego pierwotnym brzmieniu) i § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. Z przepisów tych wynikała zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Ustanawiały więc one tzw. fikcję prawną, z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby. że w czasie, w którym przypadła poborowa ("przymusowa") służba wojskowa wnioskodawcy - od dnia 23 kwietnia 1971 r. do 1 maja 1973 r. - poza wymienionymi wyżej przepisami ubezpieczeniowymi, obowiązywała ustawa z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony, gwarantująca pracownikowi, po spełnieniu warunków w niej wskazanych (określonych w art. 106 ust. 1), wliczenie okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, oraz rozporządzenie wykonawcze z 1968 r., według którego pracownikowi, który podjął zatrudnienie (stosownie

do zasad określonych w § 1 lub 2), zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Tak więc z językowej wykładni tego przepisu, w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że pod rządem ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i wydanego na jej podstawie (art. 108 ust. 4) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Oznacza to, że w powyższych okolicznościach taki okres służby wojskowej jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., (gdy się dodatkowo uwzględni wartości konstytucyjne w ślad za rozważaniami Sądu Najwyższego zawartymi w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, w którym trafnie wskazano, na wynikający z art. 85 ust. 1 Konstytucji, obowiązek obywatela polskiego obrony ojczyzny, stwierdzając nadto, że z art. 2 i 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny). Innymi słowy, jeżeli zostały spełnione przez pracownika wskazane wyżej warunki powrotu do poprzedniego zatrudnienia zostaje zachowana tzw. ciągłość pracy, a okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby.

Doliczenie wnioskodawcy do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu służby wojskowej oznacza, że spełnił on warunek co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Oznacza to, że w efekcie spełnił wszystkie warunki do przyznania świadczenia ponieważ osiągnął 60 rok życia, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, a także spełnił przesłankę udokumentowania stażu co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W konkluzji Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 27 lutego 2013 r. i przyznał ubezpieczonemu J. Z. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 19 marca 2013 r. (tj. od dnia ukończenia wieku 60 lat jako spełnienia ostatniej przesłanki ustawowej przyznania świadczenia). Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, iż wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w dniu 05 marca 2013 r. oraz dyspozycję art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

W punkcie drugim, działając na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy, Sąd wnioskując a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na sprecyzowanie zakresu wykonywanych prac przez ubezpieczonego, mających wpływ na prawo do wnioskowanego świadczenia.

SSO Elżbieta Zabrocka